

Спрощена експрес-методика оцінювання соціально-емоційної сфери дітей з РАС

НА ОСНОВІ МЕТОДИКИ
"THE PROGRESSION
FRAMEWORK"

Мета: забезпечити швидке, практичне оцінювання соціально-емоційного розвитку дітей з РАС для визначення пріоритетних навчальних цілей, підтримки благополуччя та незалежності, з фокусом на сильні сторони та індивідуальні потреби

Обґрунтування вибору компонентів: з "Рамки прогресу" Фонду освіти з питань аутизму виокремлено ключові сфери, які є найактуальнішими для дітей з РАС: соціальна компетентність та стосунки, емоційна компетентність та самоусвідомлення, а також частково комунікація та взаємодія (зокрема невербальна комунікація та розмови). Ці сфери обрано через їхню критичну роль у подоланні дефіцитів спільної уваги, алекситимії та сенсорних труднощів. Інші сфери (наприклад, здорове життя чи незалежність) менш пріоритетні для експрес-методики, оскільки потребують тривалішого оцінювання.

Структура експрес-методики

1. Збирання даних від батьків (5-10 хвилин)

Мета: отримати базову інформацію про соціально-емоційний контекст дитини.

Чому обрано: дані від батьків є основою для розуміння соціального досвіду, емоційних тригерів і сімейного середовища, що впливає на благополуччя.

Процедура: короткий опитувальник (адаптований з ASQ:SE-2):

- Чи комфортно дитині в групах (дитсадок, ігри)?
- Чи заспокоюється дитина після засмучення протягом 15 хвилин?
- Чи проявляє інтерес до людей/іграшок?
- Які ситуації викликають тривогу чи гнів?
- Які сильні сторони/інтереси дитини?

Сімейний контекст:

Запитати про склад сім'ї, стосунки, виховні стратегії (наприклад, чи використовують візуальні розклади вдома).

Формат: 5-6 запитань, відповіді записуються в простій таблиці (nanір або Google Forms/Excel).

Приклад: Батьки зазначають, що дитина любить конструктори, але уникає групових ігор через шум. Це вказує на сенсорні труднощі, які враховуються в цілях.

2. Визначення пріоритетних навчальних цілей (10 хвилин)

Мета	Процедура	Процес вибору	Формат
Виокремити 3-4 ключові навчальні цілі (Learning Intentions) у сферах соціальної та емоційної компетентності.	Вибрані сфери з Рамки прогресу Фонду освіти з питань аутизму	На основі даних від батьків і спостережень педагога/психолога (наприклад, чи уникає дитина контакту через сенсорне перевантаження).	Заповнення шаблону "Individual Learning Plan" (адаптований)
Чому обрано	Соціальна компетентність та стосунки: 1.4 "Engages in interactive exchange with adult" (взаємодіє з дорослим). 4.1 "Initiates interaction with peer/s" (ініціює взаємодію з однолітками).	Вибрати 3-4 цілі, які відповідають сильним сторонам (наприклад, інтерес до іграшок) і потребам (наприклад, регуляція гніву).	Назва цілі, базовий рівень (NYD/D/E/G), дата початку, коментарі.
Фонд освіти з питань аутизму акцентує на індивідуальних пріоритетах, а не чек-листі, щоб уникнути перевантаження. Фокус на соціальній взаємодії та саморегуляції є ключовим для РАС (моделі SEL, DIR/Floortime).	Емоційна компетентність та самоусвідомлення: 1.2 "Identifies own emotions" (визначає власні емоції). 2.4 "Uses taught strategies to manage emotions and behaviour" (використовує навчені стратегії для регуляції).		Приклад: ціль "Identifies own emotions" оцінена як NYD (не розвинена), якщо дитина не розпізнає гнів; план – використовувати "зони регуляції" з кольоровими картками.

3. Оцінювання прогресу (5 хвилин кожні 2-3 тижні)

Мета	Чому обрано
Виміряти прогрес у вибраних цілях за шкалою Фонду освіти з питань аутизму (NYD, D, E, G).	Шкала NYD-G дозволяє швидко фіксувати зміни, підтримуючи фокус на незалежності та благополуччі.

Процедура:

Інструменти	Шкала прогресу	Чому обрано
Спостереження в реальних ситуаціях (гра з однолітками, реакція на зміну). Короткий опитувальник для батьків (наприклад, "Чи почала дитина частіше вітатися з іншими?"). Візуальна шкала самооцінки для дитини: вибір зображення настрою (сумний/щасливий).	NYD: Навичка відсутня або потребує повної підтримки (наприклад, дитина не вітається без підказки). D: Навичка з'являється з меншою підтримкою (вітається з підказкою). E: Навичка використовується часто, майже самостійно (вітається спонтанно). G: Навичка застосовується в різних контекстах без підказок (вітається вдома і в садку).	Заповнення прогресу в таблиці "Individual Learning Plan" (nanip або Excel). Приклад: Ціль "Initiates interaction with peer/s" оцінена як D після 2 тижнів, якщо дитина почала підходити до однолітків з карткою "хочу гратися".

4. Інтеграція з батьківською підтримкою (5 хвилин на старті та щомісяця)

Мета: Залучити батьків до реалізації цілей і підтримки вдома.

Чому обрано: Тому, що сімейна підтримка є ключовою для соціалізації та емоційного благополуччя.

Процедура:

- Провести короткий тренінг для батьків (10-15 хвилин): пояснити техніки, наприклад, як "рука на серці" чи "зони регуляції", для домашнього використання.
- Надати візуальні матеріали (картки "як ділитися", розклади "спочатку – потім").
- Щомісячні консультації для обговорення прогресу та коригування стратегій.
- Приклад:** Батьки отримують картки "зони регуляції" і вчать застосовувати їх, коли дитина засмучена, фіксуючи, чи заспокоюється вона швидше.

Ресурси для реалізації

- **Опитувальник:** спрощена версія ASQ:SE-2 (5-6 запитань, папір або Google Forms/Excel).
- **Шаблон Individual Learning Plan:** таблиця з 3-4 цілями, полями для базового рівня, прогресу та коментарів.
- **Візуальні матеріали:** картки з "зонами регуляції", "колесо емоцій" Плутчика, піктограми "спочатку – потім".
- **Таймер або пісочний годинник:** для структуризації часу в оцінці чи грі.
- **Доступ до Фонду освіти з питань аутизму (опціонально):** PDF або Excel-версія Рамки прогресу для вибору цілей.

Очікувані результати

- Швидке визначення 3-4 пріоритетних цілей (за 15-20 хвилин).
- Регулярний моніторинг прогресу (кожні 2-3 тижні) для коригування стратегій.
- Підвищення соціальної взаємодії та емоційної регуляції через залучення батьків і використання сильних сторін (наприклад, інтерес до ігор).
- Підтримка благополуччя через зменшення тривожності та розвиток незалежності.

Переваги експрес-методики

- **Швидкість**
Оцінювання займає 20-30 хвилин на старті, 5-10 хвилин на моніторинг.
- **Гнучкість**
Адаптується до потреб дитини, фокусуючись на ключових сферах.
- **Індивідуалізація**
Враховує сильні сторони та інтереси дитини.
- **Залучення батьків**
Посилує сімейну підтримку.
- **Практичність**
Використовує прості інструменти (картки, таблиці), доступні без складних ресурсів.

Обмеження

- Не замінює повноцінну діагностику чи національні навчальні оцінки.
- Потребує базової підготовки спеціалістів/педагогів/батьків для використання інструментів (наприклад, "зони регуляції").
- Обмежена кількість цілей (3-4) може не охопити всі потреби, але достатня для експрес-формату.

Дякую за увагу!